

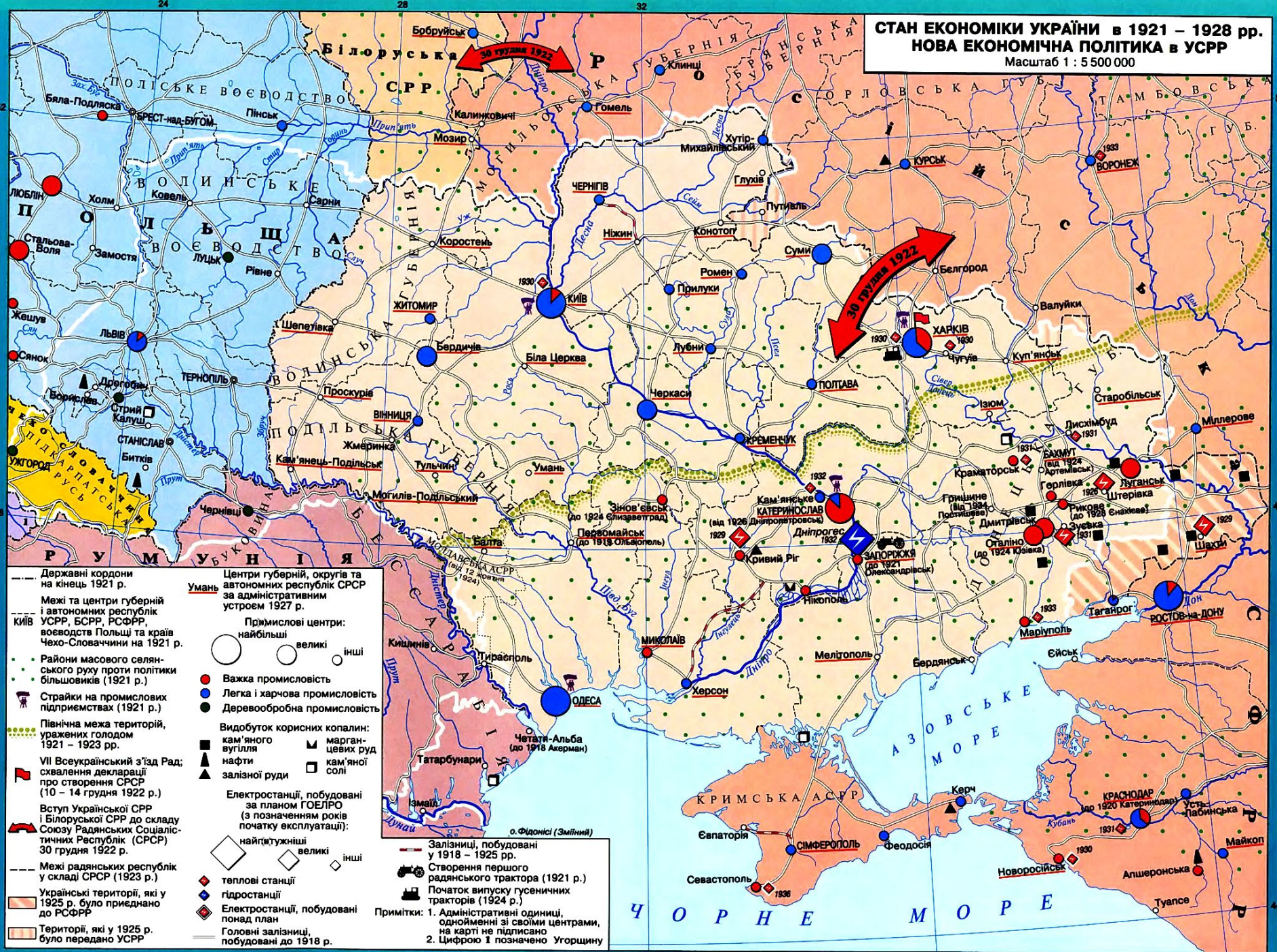
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ У 20-30- ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ. ФОРМУВАННЯ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В СРСР

1. НОВА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА (НЕР)

СТАН ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ в 1921 – 1928 рр. НОВА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА в УСРР

Масштаб 1 : 5 500 000

- Державні кордони на кінець 1921 р.
- Межі та центри губерній і автономних республік УСРР, БСРР, РСФРР, воєводств Польщі та країв Чехо-Словаччини на 1921 р.
- Райони масового селянського руху проти політики більшовиків (1921 р.)
- 👤 Страйки на промислових підприємствах (1921 р.)
- Північна межа територій, уражених голодом 1921 – 1923 рр.
- 🇺🇦 VII Всеукраїнський з'їзд Рад; схвалення декларації про створення РСРР (10 – 14 грудня 1922 р.)
- 🇺🇦 Вступ Української СРР і Білоруської СРР до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР) 30 грудня 1922 р.
- Межі радянських республік у складі СРСР (1923 р.)
- 🇺🇦 Українські території, які у 1925 р. було приєднано до РСФРР
- 🇺🇦 Території, які у 1925 р. було передано УСРР

- Умань
- Центри губерній, округів та автономних республік СРСР за адміністративним устроєм 1927 р.
- Промислові центри: найбільші великі інші
- Важка промисловість
- Легка і харчова промисловість
- Деревообробна промисловість
- Видобуток корисних копалин: кам'яного вугілля марганцевих руд кам'яної солі
- ▲ нафти залізної руди
- ⚡ Електростанції, побудовані за планом ГОЕЛРО (з позначенням років початку експлуатації): найбільш потужні великі інші
- ♦ теплові станції
- ♦ гідроелектростанції
- ♦ Електростанції, побудовані понад план
- Головні залізниці, побудовані до 1918 р.

- Залізниці, побудовані у 1918 – 1925 рр.
 - 🚗 Створення першого радянського трактора (1921 р.)
 - 🏭 Початок випуску гусеничних тракторів (1924 р.)
- Примітки: 1. Адміністративні одиниці, одиницями зі своїми центрами, на карті не підписано
2. Цифрою 1 позначено Угорщину

Ч О Р Н Е М О Р Е

П
Р
И
Ч
И
Н
И

Глибока економічна криза як наслідок громадянської війни та політики «воєнного комунізму»

З
А
П
Р
О
В
А
Д
Ж
Е
Н
НЯ

Політична криза

Спад революційної хвилі на Заході, відкладення ідеї «світової соціалістичної революції»

Реалізація плану ДЕЕРЛО

Березень **1921** р. – рішення X з'їзду РКП (б) про заміну продрозкл

ГАЛУЗЬ	ОСНОВНІ ЗАХОДИ
Сільське господарство	<ul style="list-style-type: none">- скасування продрозкладки, введення проподатку;- дозволено оренду землі та використання найманої праці;- дозволено розвиток різних форм кооперації;- скасування кругової поруки у сплаті податків
Промисловість	<ul style="list-style-type: none">- продаж у приватну власність дрібних та частини середніх підприємств;- дозволену оренду та найману працю;- об'єднання великих підприємств у трести та переведення їх на госпрозрахунок;- скасування трудової повинності;- перехід від зрівняльної до підрядної зарплатні;- створення концесій – підприємств за участю іноземного капіталу

ГАЛУЗЬ	ОСНОВНІ ЗАХОДИ
Фінанси й торгівля	<ul style="list-style-type: none"> - поновлення вільної торгівлі; - уведення державних податків; - випуск конвертованого червонця, поступове влучення старих грошових знаків; - відновлення оплати транспорту - відновлення комунальних платежів - збереження державної монополії на зовнішню торгівлю, транспорт
Результати	<ul style="list-style-type: none"> - зростання господарчої ініціативи, зацікавленість в результатах праці, що призвело до підвищення продуктивності праці; - швидкі темпи відбудови народного господарства; - зростання життєвого рівня населення; - конфлікт між ринковими відносинами та командно-адміністративною системою; - незмінність авторитарного характеру політичної системи

Нова економічна політика — це вимушене і тимчасове повернення більшовиків після провалу політики «воєнного комунізму» від управління економікою вольовими методами до її регулювання через хоча й обмежені, але ринкові відносини за збереження «командних висот» в економіці в руках держави

ОСОБЛИВОСТІ НЕПу В УКРАЇНІ

Запроваджений із **1922** р. – пізніше, ніж у Росії

Висока ставка продподатку

Застосування репресивних заходів при вилученні продподатку

Запровадження НЕПу в умовах голоду **1921-1923** рр.

ГОЛОД 1921 – 1923 РР. В УКРАЇНІ

ПРИЧИНИ

- ✓ післявоєнна розруха
- ✓ скорочення сільськогосподарського виробництва внаслідок воєнного комунізму
- ✓ уживезення хліба до Росії та інших республ
- ✓ ік; експорт хліба за ко
- ✓ рдон; боротьба із селянським повстанським
- ✓ рухом; посуха та неврожай у степових та південних районах Ук

МАСШТАБИ

Голодувало 25 % населення України, тобто 5,6 млн. чоловік;

Голод охопив передусім південь та схід України

ЗАХОДИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ

- замовчування факту наявності голоду
- продовження збору продподатку та вивезення хлібу з України
- вилучення церковних цінностей під приводом боротьби з голодом
- міжнародним організаціям дозволено надати допомогу голодуючим (АРА – Американська адміністрація допомоги; Фонд Ф.Нансена, Міжнародний комітет робітничої допомоги; Червоний Хрест;

РЕЗУЛЬТАТИ І НАСЛІДКИ

- загибель близько **1,5** млн чоловік
- непрямі втрати – **5** млн чоловік (міграція населення, зменшення народжуваності)
- придушення селянського повстанського руху
- рухозміцнення більшовицького ре

2. ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ ТА СУЦІЛЬНА КОЛЕКТИВІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ. ФОРМУВАННЯ СТАЛІНСЬКОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ

РАДЯНСЬКА МОДЕРНІЗАЦІЯ УКРАЇНИ (1929-1938 РР.)

Індустріалізація - система заходів, спрямованих на прискорений розвиток важкої промисловості

Суцільна колективізація - примусова система заходів, спрямована на перетворення одноосібних селянських господарств на великі колективні й радянські господарства

Культурна революція - ліквідація неписьменності, поширення комуністичної ідеології, виховання «нової радянської людини»

Індустріалізацію проголошено **XIV** з'їздом ВКП (б) у грудні **1925** р.

- забезпечення економічної самостійності СРСР;
- зміцнення обороноздатності країни;
- створення матеріально-технічної бази для модернізації промисловості і сільському господарстві;
- стимуляція зростання продуктивності праці;
- підвищення життєвого рівня громадян

- спрямування коштів із с/г, легкої та харчової промисловості для розвитку важкої;
- зростання податків, режим економії
- внутрішні примусові позики, інфляція;
- експорт сировини, продовольства, продаж історичних та культурних цінностей;
- використання безкоштовної праці в'язнів ГУТАБу

ЗМІСТ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ

перевага будівництва та реконструкції важкої та енергетичної промисловості

впровадження адміністративного управління економікою

відбувалась за 5-ти річними планами – п'ятирічками, перша з яких розпочалася у 1928 р.

1929 р. – «рік великого перелому» - початок прискореної (форсованої) індустріалізації

АРИФМЕТИКА
ВСТРЕЧНОГО
ПЛАНА

1929
1930

1931
1932

2+2=

ПЛЮС
ЭНТУЗИАЗМ
РАБОЧИХ

СССР
584

**ПЯТИЛЕТНИЙ
ВРАГ**

ПОМЕЩИК СМОТРИТ ЗЛЫМ
КУЛАК СОПИТ БУГРИСТЫМ
ПЬЯНОЧУГА С ГОРЯ ЛЬЕТ ЗИ
ПОП ОБОГТЕЛЫМ ВОЕТ ВО

8 МАРТА БОЕВОЙ ПРАЗДНИК
ТРУДЯЩИХСЯ ЖЕНЩИН ВСЕГО МИРА

ЖЕНЩИНЫ
В ПАРТИИ
32075

ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ШЕСТИ
УСЛОВИЙ т. СТАЛИНА
РЫЧАГ ПОБЕДЫ
СОЦИАЛИЗМА
В НАШЕЙ
СТРАНЕ.

КАЖДАЯ КОЛХОЗНИЦА ДОЛЖНА АКТИВНО
БОРОТЬСЯ ЗА ОРГАНИЗАЦИОННО-ХОЗЯЙСТВЕННОЕ
УКРЕПЛЕНИЕ КОЛХОЗОВ.

ТРАКТОРИСТОВ 2000

МОЙ МЕТОД

Речь товарища СТАХАНОВА

Товарищи, прежде чем поделиться опытом моей работы, разрешите сначала рассказать о том, как организовано было раньше производство на нашем участке. В лаге длиной 85 метров, мощностью пласта в 1,4 метра, разрезанной на 8 уступов, работало в смену 8—9 забойщиков. Работали мы на отбойном молотке. На обязанности каждого из забойщиков лежала задача—вырубить и закрепить свой уступ. Обычно с этой работой забойщики справлялись за 2,5—3 часа. Остальное время мы заняты были подготовкой. Так был организован труд в двух сменах. Третья смена была резервной. Она подготовляла работу и вот товарищи, получалось, что за сутки отбойные молотки работали всего часов 5—6, а остальное время бездействовали.

Производительность забойщика зависит от многих причин. Перечислю основные: первая — длина уступа

та—это как-то, убавить силу своего зря, пропадаешь...».

Спустился я в шахту раз, другой—ничего, выдержал, а потом привык, втянулся. Скоро я стал конюшником. Работа эта была мне знакома. За лошадыми и скармывать привык ухаживать. Прошло немного времени. Я перешел на работу в забой. Сначала рубил обушком, а после ввел отбойный молоток—на молотке.

Я поставил перед собой задачу, что бы то ни стало хорошо работать на отбойном молотке. Начал учиться, присматривался, как работают другие, и постепенно и освоил работу и добился 5—6 тонн на молоток. А когда на шахте были организованы курсы по обучению отбойного молотка, я начал выдвигать и все 12—13 тонн. Потом стал государственный технический экзамен на «отлично». Я крепко втянулся в работу, стал работать забойщиком

РОЗГОРТАННЯ СОЦІАЛІСТИЧНОГО ЗМАГАННЯ.

Стаханівський рух

Початок пов'язаний з досягненнями відбійника шахти «Центральна - Ірміне» Олексія Стаханова. У 1935 р. він застосував новий метод роботи й установив рекорд із видобування вугілля.

ОСОБЛИВОСТІ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

- отримано значну частину інвестиційних коштів – понад 20% усіх капіталовкладень
- будівництво і реконструкція великих промислових об'єктів: Запоріжсталь, Криворіжсталь, Азовсталь, Дніпрогес, ХТЗ тощо
- нерівномірність процесу інвестування: скорочення фінансування під час 2-ї та 3-ї п'ятирічок
- поява нових галузей промисловості: маргаринової, маслопереробної, кольорової металургії тощо
- незначні капіталовкладення в легку й харчову промисловість – 12,5%

СУЦІЛЬНА КОЛЕКТИВІЗАЦІЯ 1929 – 1937 РР.

МЕТА

Налагоджування каналу перекачування коштів із села до міста на потреби індустріалізації

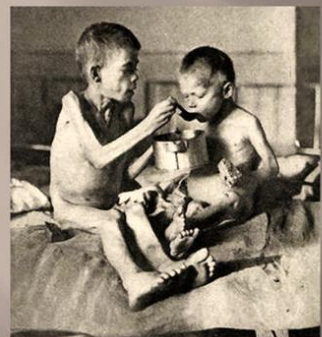
Забезпечення населення країни дешевими продуктами харчування й сировиною

Перетворення неконтрольованих державою індивідуальних селянських господарств на повністю підконтрольне велике виробництво

Ліквідація дрібнотоварного селянського укладу як джерела капіталізму на селі, ліквідація куркульства як класу

МЕТОДИ

заклювання

обмеження свободи пересування селян

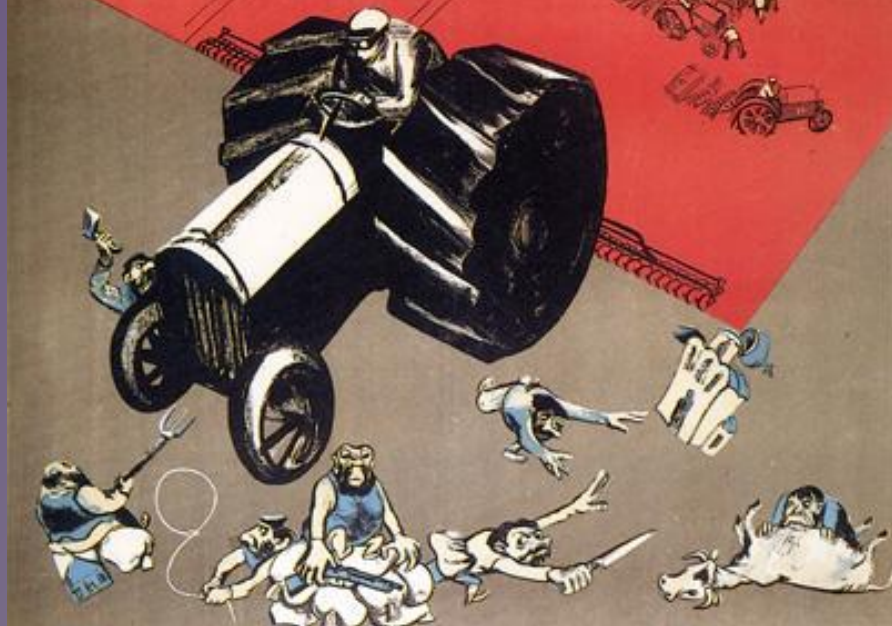
Розкуркулення – ліквідація класу заможних господарів, яких називали «куркулями»:

- розстріл або ув'язнення на **10** років
- конфіскація майна
- виселення до північних і східних районів СРСР
- переселення за територію колгоспів
- надання гіршої землі

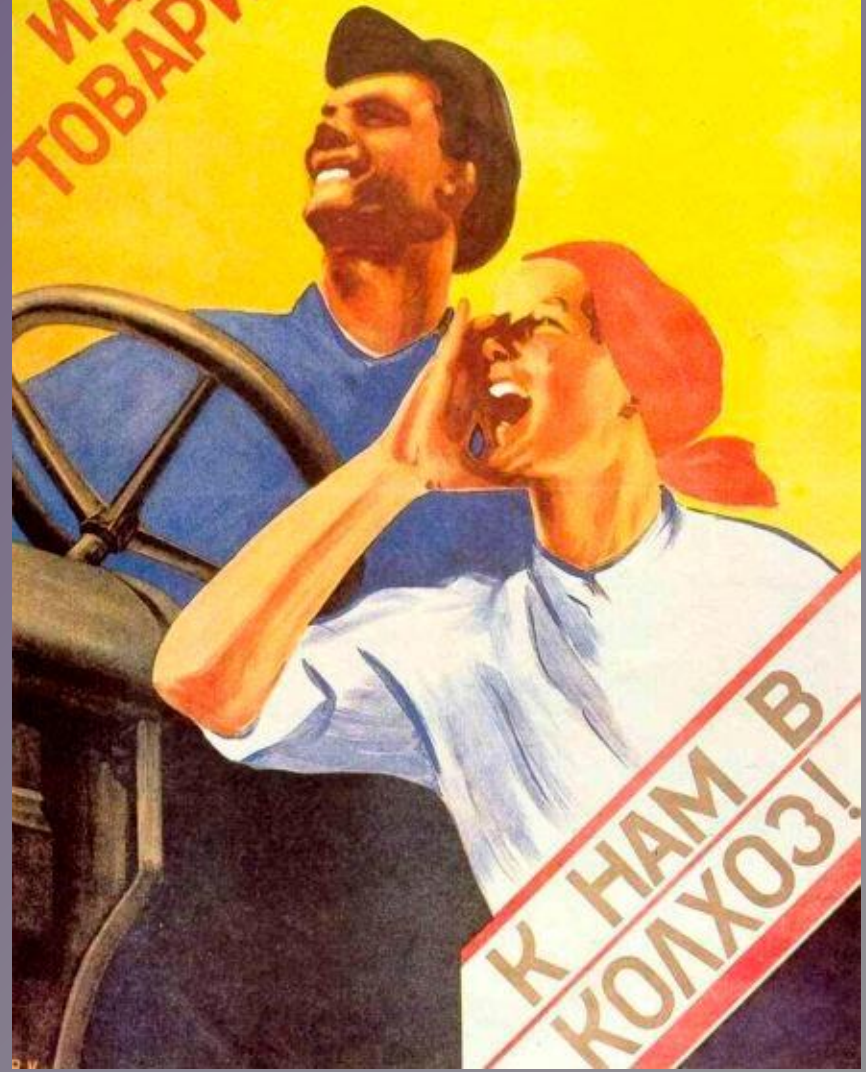
УНИЧОЖИМ КУЛАКА КАК КЛАСС

В РАЙОНАХ СПЛОШНОЙ
КОЛЛЕКТИВИЗАЦИИ ВОПРОС
СОХРАНЕНИЯ ИМУЩЕСТВА
КУЛАЧЬИХ ХОЗЯЙСТВ, ЗА
ИСКЛЮЧЕНИЕМ ТОЙ ЧАСТИ,
КОТОРАЯ ИДЕТ В ПОДАРОК
ПРИЧУЖАЮЩИХСЯ С КУЛАК
ТАСХАРСТВЕННЫМ И КО-
ОПЕРАТИВНЫМ ОРГАНАМ,
ДОЛЖНО ПЕРЕДАВАТЬСЯ
В ВЕДЕНИЕ ФОНДА НЕИ-
СКОБО В КАЧЕСТВЕ ЭМКА
БЕДНЯКОВ И БУТРАНОВ,
ВСТУПАЮЩИХ В КОЛХОЗ.

ИЗ ПОСТАНОВЛЕНИЯ ЦК В
1929 ГОДУ

ИДИ, ТОВАРИЩ!

К НАМ В КОЛХОЗ!

ДАТА

ХІД КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ

1927 р.	XV з'їзд ВКП(б) узяв курс на кооперування села під приводом боротьби з хлібозаготівельними кризами
1928 р.	Утворення першої машинно-тракторної станції (МТС) в Україні з метою технічного обслуговування колгоспів і радгоспів, посилення впливу держави на село
1929-початок 1930 р.	<ul style="list-style-type: none">• Курс на суцільну колективізацію села. Завдання колективізувати Україну до осені 1930 р.• Хвиля селянських виступів та повстань
Березень 1930 р.	Стаття Й.Сталіна «Запаморочення від успіхів»: у перегінах у колгоспному будівництві винні місцеві партійні та радянські організації. З метою заспокоєння України селянам дозволено виходити з колгоспів
Кінець 1930 – 1933 рр.	Нова хвиля колективізації. До кінця 1932 р. в Україні було об'єднано у колгоспи близько 70% селянських господарств, що володіли 80% посівних площ
1934 – 1937 рр.	Завершення колективізації. До колгоспів відійшло 96% посівних площ

НАСЛІДКИ

- Деградація с/г виробництва, знищення 200 тис. найбільш працездатних селянських господарств;
- Здійснення індустріального стрибка;
- Знищення почуття індивідуалізму в українського селянина;
- Утвердження командної економіки на селі при повному підпорядкуванні колгоспів державній владі;
- Голодомор 1932 – 1933 рр.

ГОЛОДОМОР 1932 – 1933 рр.

ГОЛОДОМОР 1932 – 1933 рр.

ПРИЧИНИ

- ✓ Прискорена насильницька колективізація
- ✓ Нереальний план хлібозаготівель для України на **1932** р.
- ✓ Експорт продовольства на потреби індустріалізації
- ✓ Відсутність допомоги союзного центру
- ✓ Придушення опору українського селянства

ДАТА	ПОДІЯ
Осінь 1932 р.	<p>До України прибула надзвичайна комісія Раднаркому очолювана В.Молотовим:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Впроваджені натуральні штрафи, здійснюються масові обшуки та конфіскація продовольства селян •На кордонах та транспортних шляхах України встановлено загороджувальні заони •Реквізиція насінневого, продовольчого і фуражного фондів колгоспів •Блокада сіл-боржників (припинення державного кредитування, заборона державної торгівлі) <p>Постанова «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперацій і зміцнення суспільної власності» (закон «Про п'ять колосків»), згідно з яким за крадіжку колгоспного майна передбачався розстріл з конфіскацією всього майна або ув'язнення терміном не менше 10 років</p>
Грудень 1932 р.	<p>Запровадження внутрішнього паспорта та інституту прописки. Селяни паспортів не отримали, що унеможливило їхній переїзд до міста</p>
Наслід-ки	<ul style="list-style-type: none"> •Величезні людські втрати – від 3,5 до 8 млн чоловік •Перетворення сільської місцевості на резервацію фактично закріпачених селян •Переселення селян з України до Росії •Знищення українського села з його традиціями •Знищення опору колективізації, перемога колгоспного ладу

**КОЛХОЗНИК.
ОХРАНЯЙ**

**СВОИ
ПОЛЯ**

**ОТ
КЛАССОВЫХ
ВРАГОВ-ВОРОВ
И ЛОДЫРЕЙ, РАСХИЩАЮЩИХ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЙ УРОЖАЙ**